Leto XVI., št. 9.

Poštnina plačana v gotovini.
V Ljubljani, 10. maja 1929.

V organizaciji je moč, kolikor moči — toliko pravice.

DELAVEC

Uredništvo in uprava: Ljubljana, poštni predal 290.

GLASILO ZDRUŽENE DELAVSKE STROKOVNE ZVEZE JUGOSLAVIJE.

Izhaja 10. in 25. dne v mesecu.
Stane posamezna številka Din 2.—, mesečno Din 4.—, celoletno Din 48.—. Za člane izvod po 1.— Din.
Oglasi po ceniku.
Dopisi morajo biti frankirani in podpisani ter opremljeni z štampiljko dotične organizacije.
Telefon štev. 3478.
Ček. račun 13.562.

Naše gospodarstvo in socialna politika

Glavne panoge gospodarstva.

Že takoj prvi dan, ko so stopili v veljavo razni zakoni socijalno-politične vsebine, so naleteli na odpor takozvanih gospodarskih krogov. Največkrat so utemeljevali in še utemeljujejo svoje postopanje z občo gospodarsko krizo. To je splošna trditev brez tehtnih dokazov.

Ako hočemo ugotoviti položaj našega gospodarstva, ga moramo razdeliti na posamezne sestavne panoge, sicer pridemo le do motne in zabrisane slike.

Glavni sestavni deli našega gospodarstva so: poljedelstvo, obrt in industrija. Pri poljedelstvu pridejo v poštev veliki in mali posestniki ter najemniki.

Pri obrti in industriji razlikujemo: Male obrtnike, trgovce, industrijce, velike trgovce in banke.

Pri tem pa ne smemo pustiti iz vida položaja širokih mas konzumentov, katere tvorijo uradniki, nameščenci in delavci.

Resnica je, da zavisi kolikor toliko vsaka gospodarska panoga od druge, vendar pa je pri vseh velika razlika, vsled česar ne zadene morebitna gospodarska kriza vseh enako. Nasprotno, ene panoge lahko občutno zadene, dočim drugim zelo koristi. Ako pa hočemo izlečiti bolehajoči organizem, moramo preiskati, katere rane so najhujše in katere potrebujejo najprej zdravljenja v interesu družbe in države.

Poljedelstvo.

Brez dvoma je najvažnejši za naše gospodarstvo položaj poljedelstva. Kmečko prebivalstvo tvori najvišji procent državljanov, a kmetijski produkti pa 45.36 celotne proizvodnje. Rudarstvo, gozdovi, hišne industrije in ribolov so izvzeti. Poljedelstvo pride torej v poštev kot producent, predvsem pa kot konzument. Od kupne moči poljedelskega prebivalstva zavisi v prvi vrsti tisti del industrije, ki proizvaja za domači trg, to je mala obrt in trgovina na drobno.

Razvoj našega poljedelstva ni šel v smeri naraščanja, ampak padanja. Obsejana je bila sicer vedno večja površina, toda pridelek je bil manjši. Glavni udarec je pa dobilo poljedelstvo s padcem cen na svetovnem trgu leta 1925. Cene poljedelskim proizvodom so se zniževale na svetovnem tržišču tudi še leta 1926 in deloma 1927. Isto je bilo pri živini. Leta 1923 je bila povprečna cena za izvoženo žival Din 263, leta 1924 Din 263, leta 1925 Din 194, leta 1926 Din 150, leta 1927 Din 135. V letih 1926 in 1927 je bil zelo velik izvoz zlasti svinj, toda izkupiček je bil veliko manjši.

Vse te okolnosti so povzročile manjšo kupno moč poljedelskega prebivalstva, male kmete in bajtarje pa pognale na delovni trg. Slaba leta v poljedelstvu so prizadela v prvi vrsti ljudi, kojih eksistenca zavisi od dohodkov njihovega dela in one obrti, ki so v neposrednem stiku s prebivalstvom, dočim so pa veliki industriji koristile. Deloma so jim dovajale cenene delovne moči, deloma pa cenejše sirovine, ki se dobivajo iz poljedelstva: žito, meso, kože i. t. d. Radi slabih letin tudi veleposestva niso trpela, ker so dobila nadoknado v cenejših delavcih. Istotako jim je koristil nenaden dvig cen v letu 1928.

Iz navedenega sledi, da ne more biti govora o splošni gospodarski krizi, marveč še celo o dvigu nekaterih panog industrije radi neugodnih razmer poljedelstva.

Industrija.

K industriji prištevamo tudi obrt. O tej pa na žalost ni nikakih zanesljivih podatkov, razun koliko je takih podjetij v naši državi. O njej moremo sklepati le to, da se je njen položaj precej poslabšal vsled kupne moči uradništva, nameščencev in delavcev. Gotovo je, da je to dejstvo slabiče uničilo ter jih pognalo med odvisne sloje. Pa tudi to je gotovo, da ni bil povod njihovega propada prekratek delovni čas. Takih obratov ne bi rešil niti 15-urni delavnik.

S sigurnostjo pa moremo zasledovati dva važna faktorja v industriji: bančni in industrijski kapital. Za prvega lahko z vso sigurnostjo trdimo, da ni bil popolnoma nič prizadet od raznih gospodarskih kriz. Njegova obrestna mera je še vedno 15%, torej trikrat do štirikrat višja, kakor v drugih deželah. **Če bi kdo hotel govoriti o faktorjih, ki obremenjujejo naše gospodarstvo, potem bi moral pokazati v prvi vrsti na njegovega največjega sovražnika — na oderuštvo v obliki visokih obresti.**

Stanje bančnega kapitala je sledeče:

Leto	last. sredstva	tek. računi	vloge
	v milijonih dinarjev		
1923			3581
1924	2450	6901	4652
1925	2554	7630	5832
1926	2655	4461	6839
1927	2610	4675	7134

Pri tem pa ni vštetо denarno stanje narodne banke, državne hipotekarne banke in poštne hranilnice.

Nadaljni dokaz, da ni industrija kot celota nazadovala, ampak napredovala, dokazuje tudi povečanje števila delavcev. Po podatkih Osrednjega urada za zavarovanje delavcev v Zagrebu se je kretalo povprečno število zavarovancev tako-le:

Leta 1923	354.257
» 1924	459.312
» 1925	470.491
» 1926	473.506
» 1927	509.172
» 1928	576.464

Da je industrija v splošnem rastla, dokazuje tudi uvoz strojev.

V našo državo je bilo uvoženih strojev:

Leta	kg	vrednost Din
1920	13,677.552	84,718.670
1921	35,891.822	248,156.656
1922	39,399.623	432,359.104
1923	33,307.603	510,093.815
1924	21,567.522	491,547.615
1925	29,767.647	630,947.754
1926	31,042,748	661,471.808
1927	25,488.588	612,793.333

Pri uvozu strojev se ne sme upoštevati toliko teža, kakor pa izdatek za stroje. Ti pa nudijo dovolj nazorno sliko.

V izpopolnitev slike položaja splošnega gospodarstva pa ne smemo izpustiti iz vidika treh faktorjev, ki zlasti ugodno vplivajo na razvoj in prospeh industrije. 1. Umetno dviganje cen potom zaščitne carinske politike. Radi tega so vsi industrijski proizvodi, izvzemši moke, cementa in lesa, pri nas znatno dražji, kakor v drugih državah. Razmerje cene pri nas in drugod je kakor 100:43.50, sladkorja kakor 100:62.50.

2. Porast storitve posameznega delavca. Vse to pride v korist podjetnika, ker so šle mezde kljub temu navzdol, mesto navzgor. Tako je rudar nakopal leta 1920 99.2 tone premoga, leta 1927 pa 159.8 ton. Papirna industrija istotako izkazuje ogromen dvig storitve, ki je narastla v letih 1926 in 1928 od 20.562 na 22.961 kilogramov.

Ta napredek bi bil še veliko večji, če bi uporabljala naša industrija le moderne stroje. Dokazano pa je, da se uvažajo iz inozemstva stroji, ki se jih tam ne more uporabljati, ker so zastareli, dočim se pri nas z njimi dela in proizvaja ter dela velike dobičke pod varstvom zaščitne carine in nizkih mezd. Tako je preneslo neko tekstilno podjetje v Poljski stare stroje v bližino Zagreba in z njimi otvorilo novo dobičkanosno podjetje. **V tem podjetju zaslužijo ubogi delavci pri polnem 8-urnem delu na dan navadno izpod 10 dinarjev.**

3. S tem smo pa prešli na tretjo ugodnost, ki jo ima naša industrija: na obči padec delavskih mezd. V tem cilju je pričela pritegovati industrija v delo vedno več otrok in žena. Diferenca med mezdami, ki bi se morala plačati odraslim delavcem in med mezdami, ki jih plača ženskim delovnim silam ter mladoletnim, gre v milijarde.

Povrhu uživa industrija še velike ugodnosti z ozirom na javne dajatve. Pri mezdnih podatkih plačujejo nameščenci in delavci štirikrat več davkov sorazmerno svojim dohodkom, kakor industrija. Pri nas v Sloveniji je bila pred vojno višje obdavčena, kakor pa sedaj.

Vse to dokazuje, da je prizadela gospodarska kriza najmanj industrijo. Kjer jo je pa zadela, je skušala prevaliti bremena na druge, predvsem na delavstvo in nameščence.

Vse to pa tudi dokazuje, da je odpor proti socijalni politiki z izgovorom na občo gospodarsko krizo neosnovan in da izvira povsem iz neprijateljskega razpoloženja napram delavstvu in njegovim pravicam.

Kdor še ni vpisan v ‚Cankarjevo družbo', naj se nemudoma vpiše! Rok poteka! Zaupniki, skrbite, da bo vsak sodrug in sodružica član „Cankarjeve družbe" in pošljite sezname. Naš proletarski ponos in naša čast zahtevata, da moramo biti vsi člani „Cankarjeve družbe". Živela „Cankarjeva družba"!

8. junija 1929 priredijo pevski zbori mariborskih in ljubljanskih pekovskih pomočnikov ter ljubljanskih mesarskih pomočnikov v dvorani Delavske zbornice pevski koncert. Živela strokovna organizacija živilskih delavcev.

Kongres (redni občni zbor) naše kulturne centrale „Svobode" se vrši 12. maja 1929 ob 9. uri dopoldne v dvorani Delavske zbornice!

V nedeljo popoldne pa je tekma med našimi in avstrijskimi delavskimi nogometaši.
Živela naša kulturna centrala „Svoboda"!

Kako skrbe delodajalci za delavca?

Po delabogatem življenju — ako je lačen — naj gre beračit.

Za čem streme strokovne organizacije?

Po delabogatem življenju naj bo njegov življenja večer brez skrbi.

Iz nettunskih konvencij glede socijalnega zavarovanja.

Med italijansko in jugoslovansko vlado so se sklenile razne konvencije v zmislu ratificiranega dogovora meseca novembra (14.) lanskega leta.

Konvencija, ki se nanaša na razne sporazume glede socijalnega zavarovanja, je stopila v veljavo 1. decembra 1928 in obsega:

1. Poslovanje zavarovalnih zavodov bivše Avstro-Ogrske in to: Zavod za osiguranje delavcev za slučaj nesreče za Primorje, Kranjsko in Dalmacijo v Trstu, Bratovsko skladnico državnih rudnikov v Rotlju in Cinkarne v Celju, bolniško blagajno v Opatiji, Malem Lošinju, Zadru, Logatcu in Radovljici, Zvezo bolniških blagajn v Trstu in penzijski zavod tržaškega Lloyda in tržaške Komercijalne banke.

2. Poslovanje zavarovalnih zavodov do leta 1918. in sicer Narodni zavod za zavarovanje proti nesreči, penzijski zavod za nameščence v Trstu, blagajna za socijalno zavarovanje na Reki in invalidska blagajna trgovske mornarice v Rimu.

3. Likvidacijo socijalnih podpornih fondov na Reki in v Trstu.

V smislu te konvencije dobi naša država, odnosno razni socijalni zavodi določeno vsoto, ki je že vnaprej sistirana od italijanskih zavodov istega značaja, isto-

časno pa prevzamejo naši zavodi gotove obveznosti in pravice, odgovarjajoče funkcijam, ki jih opravljajo v delavskem zavarovanju v naši državi.

Za izročitev tega denarja in pripadajočih spisov je določen rok mesec dni. Izročitev je deloma že končana. Tako je Osrednji urad za zavarovanje delavcev izvršil odredbe členov 6., 7., 10 in 31. te konvencije, prevzel tozadevne spise in odgovarjajočo vsoto denarja, namenjeno za izvrševanje obvez do onih naših podanikov, ki so imeli stalno bivališče na ozemlju naše države dne 31. decembra 1922 in za izplačevanje nezgodnih rent za nesreče, ki so se pripetile do 31. decembra 1921 na ozemlju Narodnega zavoda za zavarovanje proti nezgodam za Julijsko Benečijo, Zadar in Trst. Vrhu tega je naš Osrednji zavod za zavarovanje delavcev prevzel tudi one obveznosti od italijanskega pomorskega zavoda, ki se nanašajo na začasno poslovanje tega zavoda za časa italijanske okupacije na ozemlju, ki je bilo pozneje priznano naši državi. Prav tako je prevzel pripadajoči del likvidacijske mase za Primorje, Kranjsko in Dalmacijo.

Pokojninski zavod za nameščence v Ljubljani bo te dni prevzel v smislu člena 10. te konvencije vse pravice in dolžnosti od Pokojninskega zavoda v Trstu za področje začasnega poslovanja tega zavoda v Dalmaciji v dobi italijanske okupacije. Za ostale odredbe te konvencije, ki so vezane na daljše roke, so izdane potrebne naredbe in dosežen sporazum med pristojnimi ministrstvi. Penzijskemu zavodu v Ljubljani je naročeno, da opozori vse one svoje člane, ki so bili odpuščeni ali ki so prostovoljno zapustili svojo službo v času od leta 1914. do leta 1923., a še niso pridobili pravice do pokojnine, če bivajo na ozemlju naše države in če so zavarovani po obstoječih predpisih, da potom Pokojninskega zavoda v Ljubljani zahtevajo izplačilo premijskih rezerv od Penzijskega zavoda tržaškega Lloyda in Penzijskega zavoda tržaške trgovske banke. Ta zahteva mora biti podana najkasneje do 30. novembra 1929. leta.

Na konferenci, ki se je vršila 23. januarja v oddelku ministrstva socijalne politike za zaščito delavcev, je bil dosežen sporazum z ministrstvom za šume in rude, po katerem se pooblašča rudarsko glavarstvo v Ljubljani, da prevzame na račun zapadlih pokojnin in pravic na pokojnino rudarjev s strani bratovske skladnice državnega rudnika v Rablju in podružnice cinkarne v Celju delež, ki pripada našim državljanom in to: a) obveznice avstrijske 4% rente za 208.500 kron, b) obveznice avstrijskega vojnega 5% posojila za 48.500 K in c) v gotovini 128 lir in vse zadevne spise.

Dosežen je dalje sporazum z ministrstvom prometa na konferenci z dne 21. januarja t. l., ki se je vršila v istem oddelku, da naš pomorski ubožni zaklad v Splitu prevzame na račun deleža, ki pripada našim onemoglim pomorščakom in družinam umrlih, vsoto 600.000 italijanskih lir od pomorskega ubožnega zaklada na Reki in ubožnega zaklada ribičev.

Za izvršitev določbe, ki govori o pravici izplačila s strani italijanskega zavarovalnega zavoda in invalidske blagajne trgovske mornarice v Rimu ter Pokojninskega zavoda za uradnike v Trstu, vseh prinosov, ki jih dobe naši lastniki ladij — kakor da imajo naši lastniki ladij prejeti kot odškodnino za rekvizicije od italijanske vlade dolžne zneske za zavarovanje — se je sprejel sporazumen sklep na konferenci, ki se je vršila 4. februarja t. l. z zastopniki naših lastnikov ladij. Istotako so podvzeti koraki, da se uredi sporazumno z istim ministrstvom vprašanje uporabe prinosov za zavarovanje naših pomorščakov, ki se imajo prevzeti v smislu čl. 20. te konvencije. Ti prinosi se nanašajo za zavarovanje za slučaje onemoglosti, starosti in smrti onih naših pomorščakov, ki so bili vkrcani na prejšnjih avstrijskih ladjah, rekviriranih od kraljevine Italije. Po tej določbi ima naša država prevzeti vse vloge delodajalcev in delavcev za one naše pomorščake, ki so služili na teh ladjah, katere so bile kasneje dodeljene naši državi, in sicer od dneva izročitve teh ladij; za one naše pomorščake v službi na ladjah, ki so pripadle Italiji, pa samo del delavskih vlog, vloženih do 28. julija 1921.

Sporazum, ki se nanaša na delniško družbo »Cooperativa Garibaldi«, je stopil v veljavo 1. decembra 1928. Za izvršitev tega sporazuma je pooblaščen naš centralni odbor za posredovanje dela v Beogradu, da potom javne borze dela v Zagrebu, odnosno njenega poverjeništva na Sušaku zbere potrebne podatke, da bi naši mornarji dobili povrnjene svoje vloge od pomorskih italijanskih družb, vložene v času rekvizicije ladij od italijanskih oblasti. Ta dogovor se nanaša na čas od 3. novembra 1918 do 28. julija 1921 in se tiče mornarjev, ki so služili na ladjah, pripadlih Italiji, in onih mornarjev, ki so služili na ladjah, pripadlih naši državi do dneva stvarne izročitve teh ladij.

STROKOVNI VESTNIK.

KOVINARJI.

Sekcija težke železne industrije Jesenice.

V nedeljo, dne 21. aprila 1929, dopoldne ob 9. uri se je vršilo zborovanje članstva iz Jesenic in Javornika v Delavskem domu na Savi. Leta so minula, odkar Jeseničani nismo več imeli takih javnih shodov, še manj pa takih članskih sestankov, ker dvorana je bila polna, toda tokrat zopet članov in članic. Mnogo se je spremenilo. Pri vratih stoji zaupnik in vsakemu prešteje kosti, če je res član; vsak mora pokazati vabilo, če ga ne pozna, da je član: nečlanu pa absolutno ne dovoli v svoji trdovratnosti dostopa. Tak nalog ima od Saveznega sveta. Sestanek se poprej ne prične, da se vsi posedejo na svoja mesta; vse preveja zavest, da je danes nekaj zelo važnega, ker je sklican generalni članski sestanek vseh članov in članic vseh odsekov. Človeka navdaja neko tajno spoštovanje nad vsem tem, ker je vidno, da je med članstvom zasidran pojm discipline in prave demokracije. Da, ta sestanek je zgodovinski za nas Jeseničane in Javorničane, zgodovinski po svojih sklepih.

V prvi vrsti je podal podružnični odbor skupni program dela. Obširen je program v razlagi, kratek in jedrnat v onih točkah, katere hoče organizacija v tekočem letu uveljaviti v okviru podanih možnosti.

Žal le, da ga v celoti priobčiti ne moremo, pač pa se ga bode prečitalo še enkrat na prihodnjem generalnem zborovanju članov, kadar bo.

Zgodovinski pa je sklep tega sestanka in sicer: Člani SMRJ in delavci KID so na tem sestanku sklenili, da bodo sami poskrbeli za stanovanja za upokojence, za katere ne bo poskrbela niti tovarna naravno in niti občina, ki bi sicer morala; vpokojenci in vpokojenke pa frčijo iz tovarniških stanovanj, kadar je delavec onemogel za delo.

Vsled tega dejstva na eni strani in drugih ozirov se je na tem sestanku sklenilo, da bodo vsi člani SMRJ in delavci KID prispevali v gradbeni fond z deležnim kapitalom v zadrugo »Stan in Dom«, ki že obstoja, skozi pet let tedensko po Din 5, tako da bode delež vsacega znašal v petih letih Din 1250, katerega bode pa v slučaju, da ne bo reflektiral na upokojeniško stanovanje, lahko v smislu zadružnega zakona dvignil po petih letih, obresti pa se bodo stekale v prid rezervnega fonda te zadruge za gradnjo nadaljnjih stanovanj.

Računajoči, ker zamore biti član te akcije le tisti, kateri je tudi član SMRJ, bodemo v kratkem imeli najmanj 1000 prispevajočih, torej se bo v petih letih nabralo približno en in pol milijona dinarjev. S tem in raznimi drugimi viri še se namerava zgraditi približno 60 stanovanj za vpokojence. Podjetje bode te prispevke v svrho olajšave vplačevanja, po prostovoljni izjavi vsacega, odtegovalo to v tovarni pri plači in tako bodemo prišli vsaj do te sigurnosti, da bo vsak mirno gledal svoji upokojitvi v oči, vsaj v pogledu radi stanovanja, ako bode vpokojen. Istotako so se v nedeljo, dne 28. aprila 1929, dopoldan v istem smislu priključili tej akciji tudi sodrugi in sodružice v Lescah, toda oni pa v glavnem za to, da si bodo v teku treh ali štirih let zgradili svoj lastni Delavski dom v Lescah, ki ga tako nujno potrebujejo.

Ta sklep je dokaz velikega razumevanja današnjega članstva in je tudi velika zanesljivost, da ga bodo kovinarji KID provedli in uresničili. Saj je pa tudi nekaj tako pametnega, da nihče oporekati ne more.

Vzidani denar za take stvari ni nikoli izgubljen in v mladosti prihranjeno bode tako na starost stotero poplačano vsakemu vpokojencu.

Dalje je ta članski sestanek sklenil predložiti podjetju tudi eno spomenico za nabavni prispevek v znesku, ki ne dosega niti 3% letne plače, kar je upati, da se podjetje vsled bede in zadolžitve, v kateri se tukajšnje delavstvo nahaja, ne bode upiralo, ker je zahtevek preskromen, dočim je delo nad vse težko in nevarno; v mnogih poklicih in obratih pa nezdravo, predvsem pa akordno delo, ki je tako urejeno, da so delavci vpreženi kakor živina.

Kovinarji na Jesenicah in ostali delavci pri KID naj gredo to pot in njihovi uspehi in napredki bodo v ogromno gospodarsko zboljšanje vsemu delavstvu KID. Eno je treba naglasiti, da je vsak, ki ni organiziran, trot in bi ga po morali čebel bilo treba odstraniti, da ne bi jedel iz panja, v katerega ni nič nanosil; sicer je to ostro povedano, vendar pa resnično in kogar zadene, naj ne čaka in se odoloči ter organizira. Jeseniški kovinarji so pričeli gospodarsko misliti in to je njihov spas. Le tako naprej!

Težko ponesrečen žičar.

Dne 26. aprila 1929 ob 7. uri zjutraj se je pri delu težko ponesrečil žičar sodrug Zavodnik; zlomilo mu je levo roko pod komolcem.

Nesreča se je dogodila vsled tega, ker se je izdelovalo na brzi progi, kjer se izdeluje le debelejša žica, drobna žica št. 25.

Žica pa se sama ne odriva na bobnu in je vsled tega sodrug Zavodnik hotel z roko popraviti, pa ga je s cunjo vred, ki jo je imel v roki, potegnilo med boben in pločevinasto steno. Le slučajno naključje je bilo, da je bil pri progi navzoč vozač žice Jakopič Janez, ki je imel toliko prisotnosti duha, da je v istem momentu skočil k progi in ustavil boben, sicer bi bilo sodruga Zavodnika popolnoma zmečkalo. S. Zavodnik je sedaj v tovarniški bolnici in je upati, da kmalu okreva. On je vdovec, skrbnik dveh otrok in stare matere.

Žičarji so vsled tega slučaja iz protesta ustavili obrat, zahtevali glavnega zaupnika in mu naročili, da je sporočil obratnemu ravnatelju, da žičarji protestirajo proti temu, da se ta žica izdeluje na tej progi, ter da se naj to ukine takoj, osobito, ker so žičarji že poprej izjavili, da je prenevarno zahtevati to delo na tej progi od njih, kar se pa ni vpoštevalo. Končno so žičarji zahtevali, da naj glavni zaupnik pove obratnemu ravnatelju g. inž. Silerju, da je klavnica na Plavžu in da se bodo ubranili tega, da bi nastala žičarna mlin za kosti, kar je glavni zaupnik ob navzočnosti deputacije žičarjev tudi izvršil. Ravnatelj je obžaloval, da je do te nesreče prišlo in izjavil, da priznа, da je življenje delavca tudi toliko vredno kakor njegovo in da je življenje najdražje na svetu, da pa ne razume, zakaj se mu dela take očitke, ker on nikdar ni zahteval od žičarjev, da svoje življenje postavljajo v nevarnost pri delu, nasprotno se je jezil, da se sami tudi premalo pazijo in da so preveč predrzni pri delu, kar naj žičarji resno vzamejo v naznanje in se tudi sami res bolj pazijo pri delu. Protest pa je bil umesten in tudi opravičen.

Najdražje na svetu je naše zdravje in življenje, čuvajmo ga vsi in odgovorne se bodo morali čutiti vsi naši delodajalci.

Plača je vedno višja kakor pa nezgodna renta, zavedajte se tega!

Angleška sobota.

Vsled vednih diferenc, ki so vladale med ravnateljstvom in delavstvom radi delovnega časa za one delavce in delavke, ki so zaposleni samo podnevi in vsled namena, ki ga je ravnateljstvo KID imelo, da spremeni delovni časni od 8.—12. in od 13.—17. ure, se je končno delavstvo odločilo za to, da delajo vsi podnevi po pol ure več na dan in tako imajo sedaj angleško soboto. Delavci pa so mnenja, da bi bilo dobro še amerikanski petek upeljati. (Pri nas je namreč vsaki petek v tednu predplačilo.) Zadeva se je rešila na posebnem zborovanju teh delavcev, na katerem sta poročala glavni zaupnik Jeram in ravnatelj Delavske zbornice sodrug Kopač. Ravnateljstvo je na ta predlog delavstva pristalo in tako ima prilično 700 delavcev in delavk, ki so sedaj vsako soboto popoldan prosti, kar bode za vse one jako pripravno, kateri ljubijo turistiko.

Kovinarji v Lescah.

V nedeljo, dne 28. aprila 1929 dopoldan se je vršilo tukaj člansko zborovanje v gostilni pri Katrineku v posebnih prostorih. Na zborovanju so bili navzoči tudi ss. Jeram, Rotar in Toman Franc iz Jesenic ter Walter iz Javornika. Lokal je bil nabito poln in smo zborovali stisnjeni kakor slaniki. Poročal je sodrug Jeram. Naglašal je pravo pojmovanje strokovne organizacije in potrebno vztrajnost, ki jo delavstvo mora imeti, če hoče priti do svoje veljave in uveljave svojih pravic.

Podamo samo kratek odlomek iz njegovega govora: — Ni se nas hotelo poslušati, ko smo razlagali, da je treba ledino prekopati, odstraniti osat in kamenje, gnojiti in zopet orati, branati, sejati in če bode sreča v letini, poželi bodemo, treba bo omlatiti in še zmleti in šele tedaj bo mati z znojnim čelom storila zadnje delo, zamesila in spekla kruh. Da, tako trdo se pride do kruha. Spomnite se na svoje očete naših kmetij, katerih sinovi smo mi vsi bili. Ko je izmučen in onemogel podlegel trdi grudi, spomnite se tistega koščenega obraza . . . to je bil obraz mučeništva brez primere . . . Ali pa se spomnite svoje matere, tiste slovenske matere, ki je od zore ranega jutra v trdem delu dajala vse za družino, za nas otroke, ki nam je s toliko blaženostjo na obrazu rezala črni kruh; kako strašno je trpela . . . Kje je umetnik, ki bi nam znal opisati izraz in sliko teh naših trpečih mater. — Le enega poznamo, ki jo je analziral — Cankar.

Glejte, če si pokličete v spomin vse to, tedaj razumete, kako trdo je tudi vaše delo, kako trd je boj za ta kruhek, katerega pa moramo mi tudi trdo pridelati, iz železa ga meljemo, iz kamna ga rušimo; zato pa, sodrugi in sodružice, razumite to tako, da je z istimi napori, trudom in trpljenjem ter ono železno vztrajnostjo naših prednikov očetov in mater za trdi kruh treba nam vsem z vso vztrajnostjo vzdržati v organizaciji, vršiti v njej trdo nalogo, vežbanje duha. Tisti izmučeni oče, trdih in silnih kosti, s kamenitim izrazom trdosti na obrazu, od zemlje rujav — to je »Delo«. Ona trpeča mati, ki je dala vse za družino, sama pa ostanke zavžila . . . to je naša organizacija danes pri nas . . .

Vživite se v to, odpadla bode v nas omahljivost, stoji naj vam vedno pred očmi slika tiste trpeče matere in očeta, ki sta bila in sta še tako strašno priklenjena na grudo, in stal bode pred Vami spomenik, spojen z zemljo, noge in roke z obrazom vred, zemlja z blagim neizbrisnim obrazom . . .

Sodrugi in sodružice, obudite si včasih te blage a bridke spomine in spoznali bodete, da se je mnogo spremenilo! In če se je za nas delavce tedaj kdo drugi boril, nima na tem zasluge nihče drugi, kakor naše strokovne in ostale organizacije, ki so se borile za pravice delavstva. —

Nisem si zapomnil vsega, tudi meni je bilo nekam težko pri srcu; zgrabila nas je resnica do dna, premehkužni smo, več vztrajnosti bo treba. Jeram nam je za vzgled v tem; kot prvikrat, tako je tudi tokrat z isto globoko vero navzoče bodril k vztrajnosti.

Na predlog sodruga Jerama se je sklenilo, da bodo tudi kovinarji v Lescah pričeli zbirati denar za svoj lastni dom tako kot so kovinarji pri KID zasnovali za sebe gradnjo stanovanj za vpokojence.

Sklenilo se je, da 1. maja ne delamo in se tudi ni. Dalje se je sklenilo, da se zahteva, da se bode dajalo redno tedensko predplačilo, kar se je tudi doseglo potom intervencije glavnega zaupnika.

Bil je to lep dan za nas Lešane, ker smo se zopet znašli vsi in vsi z novimi upi in novo odločnostjo odšli s sklepom v srcu, da je v vztrajnosti zmaga. Že se je zopet veliko število povrnilo nazaj v organizacijo s sklepom, da je nikdar več ne zapuste in da bodo šli **vsi za tem, da bo v eni tovarni ena organizacija.**

Sodrug Jeram pa je v svojem govoru jasno povedal, kako utopistično je naziranje nekaterih ljudi, ki mislijo, da je zboljšanje položaja delavstva v kričanju, da se žanje in melje brez sejanja . . .

Zaplemba Majske številke.

Dne 24. aprila zvečer so se pojavili orožniki iz Javornika v pisarni podružnice SMRJ Jesenice v Delavskem domu na Savi in zahtevali vso pošiljatev Majskega spisa. Ker se je baš isti dan dopoldan prineslo vso pošiljatev Majskega spisa za kovinarje in »Svobodo« iz pošte in se je še ni nič razdelilo, je bilo seveda orožnikom olajšano, ker so vsega dobili še v omari in se ga jim je seveda brez nadaljnega izročilo. Ker je bilo vse prepovedano, smo Prvi Maj praznovali v družinskem krogu in z izleti posameznikov. Delalo pa se ni nikjer v nobenem obratu KID.

Majestetičen mir je vladal. Vse je prešlo brez najmanjšega incidenta in tudi letos je bilo večje število orožnikov v pripravljenosti, toda prav brez potrebe.

V srcih čuteči veliki dan smo praznovali v duhu s stotisoči in milijoni v deželah, kjer pomlad ne pusti zatirati svoje rdeče cvetne odeje. Še trdnejša je v nas vera v silno bodočnost, kjer bode vse klicalo s spoštovanjem . . . Delu čast in oblast!

Preklic.

Podpisani prekličem in obžalujem psovke, ki sem jih rabil 18. marca t. l. proti Antonu Šuštarju v delavnici Strojnih tovarn.

Ljubljana, 24. aprila 1929.

Franc Sitar.

RUDARJI.

Leše.

Obrat v »Barbara rovu« ustavljen.

Dne 26. aprila t. l. je ravnateljstvo rudnika Leše, last grofa Henckel v. Donnersmark, razglasilo delavstvu, da se isti dan ustavi obratovanje v »Barbara rovu« vsled zasutja vpadnika. S tem dejstvom bi, ako ne bi podjetje na drugem mestu začelo z odkrivanjem premoga, bilo prizadetih 190 delavcev(k) s 126 ženami in 205 otroci, skupno torej 521 oseb.

Mi se ne bomo spuščali v raziskavo o vzrokih zasutja vpadnika, ker je to zadeva rudarske oblasti in od katere ZRJ preiskavo zahteva; ali eno je, kar ne moremo zamolčati in to je, da je do zasutja priti moralo, ker se je vzdrževanje vpadnika vršilo med obratovanjem, kar je proti predpisom rudarsko-policijskih predpisov. Drugič pa, podjetje je moralo s tem računati, da bo »Barbara rov« v doglednem času izčrpan in bi moralo že prej začeti z odkrivanjem na mestu, kjer se je baje sam ravnatelj izrazil, ko je bil na to opozorjen, češ, za ta premog vemo in nam ne uide!

Tako, sedaj je tukaj ustavljeno, tam pa nepripravljeno in delavstvo je pa brez dela na cesti. Kako se bo to delavstvo, ki je s tem prizadeto, preživljalo? Kam bo šlo? Kje bo delo dobilo? Na to grof Henckel in njegov ravnatelj gosp. Flaschberger menda ne mislita. Ali dolžnost naših upravnih organov bi bila, da posvetijo temu inozemskemu kapitalistu več pažnje, ker zdi se nam, da se tukaj vis major namenoma ustvarja. Zakaj absolutno ne gre in ne smemo dopustiti, da bi se na ljubo inozemskega kapitala uničeval naš narodni življ in naše gospodarstvo v splošno.

Zveza rudarjev v Zagorju je obvestila tozadevno pristojne kroge in sedaj je na njih, da potrebno ukrenejo, da se da možnost življenja prizadetim.

Trbovlje.

Vsej javnosti v vednost, posebno pa rudarjem v premišljevanje, kaj je krivo tolikim rudar. nesrečam. Dne 24. p. m. je padel rudar Sevšek Jože v jašek (šaht) in bil na mestu mrtev. Na istem obratu je štev. 182 zaslužila 28 Din (reci in piši osemindvajset dinarjev). V letu 1928 po uradnem izkazu so plačali rudarji 103.000 Din kazni. Ker je ponavadi pri vsaki nesreči delavec »sam« kriv, hočem pokazati s številkami, da temu ni tako; kriv je premijski in priganjaški sistem za večji dobiček delničarjev pri TPD. Na izkazu zaslužkov vidimo 40, 50, 60, tudi 1 ali celo 2 številki po 100 Din in se vprašaš, zakaj je zaslužila štev. 182 samo 28 Din pri tako težkem in napornem delu, kot pa ga ima rudar globoko pod zemljo. Dobiš odgovor: imela je slab zrak, kamen — trd premog. Ker morajo rudarji smodnik sami plačati, so nakopali premog samo za gospodov dobiček, a rudar s svojo družino pri težkem in napornem delu pa naj strada, družino in sebe naj podvrže strašni jetiki, ki jo je v Trbovljah že prav veliko. Kaznuje se za vsako najmanjšo stvar. Ako se kopaču na številki napravi zrušek, je že kaznovan z 20, 25, 30 in celo s 35 Din, zrušek pa moraš popraviti zastonj, ker gospodje ne plačajo od takšnega dela ničesar. To je dokaz, da noben rudar ne napravi zruška nalašč, pač pa je nesreča in za nesrečo moraš zastonj delati in povrhu si še kaznovan. Gospodje pri TPD plačajo samo od premoga in še od tega slabo, za postranska dela pa malenkostno; zato se pozablja na varnostne naprave pri tem izkoriščanju in preganjanju, kar povzroča, da je že marsi-

kateri rudar padel v jašek ali pa je smrt našel v gramozu, kjer ga je zasulo. Ako pride gosp. obratovodja na številko in mu poveš, da imaš slab zrak, kamen, vodo, slab strop in slabo vožnjo, takrat ti obeta najslabše mesto ob minimalni dnini; še celo tako daleč so se spozabili, da so rekli: pa pojdi v Francijo. V Trbovljah so nastavili novega obratovodjo, ki zna na »kunštni« način pobijati jetiko. Pride v stanovanje, kjer je 7- do 8-članska družina ter hodijo po trije na delo in se doma umivajo in takrat, ko se umivajo, bode gotovo našel vse v neredu, pa pravi: kar v drugo stanovanje in še bolj majhno kot so ga imeli dosedaj. Priporočali bi gospodu, da naj poskusi samo en mesec 6-člansko družino s 35 Din na dan preživljati in v takšnem stanovanju, kot ga imajo rudarji, pa se mu ne bo poljubilo več uganjati takih neumnosti in spravljati ljudi še v večjo bedo. Toliko za enkrat. Rudarji, vam pa kličemo v spomin: Takrat, ko ste imeli organizacijo, ni bilo toliko nesreč in tudi toliko kazni in šikan niste pretrpeli kot danes; zatorej zadnji čas je, da se zdramite! Rudar.

Rudarji.

V nedeljo, dne 21. aprila t. l., se je vršil v mali dvorani hotela »Celjski dom« v Celju II. redni kongres Zveze rudarjev Jugoslavije s sledečim dnevnim redom: 1. Otvoritev kongresa; 2. prečitanje zapisnika zadnjega kongresa; 3. poročilo uprave; 4. volitev novega odbora; 5. socijalna politika; 6. organizacija in taktika.

Kongres so pozdravili: Za Strokovno komisijo s. V. Vrankar, za Zvezo živilskih delavcev s. I. Pretnar in za Delavsko zbornico sodr. F. Uratnik.

Po končani otvoritvi in ugotovitvi sklepčnosti kongresa se je prešlo na obravnavo posameznih točk dnevnega reda, pri čemur se je pri tretji točki, na predlog s. F. Majdiča kot predsednika nadzorstv. odbora, sprejela zaupnica o delovanju bivše uprave Zveze.

V novo upravo so bili izvoljeni sledeči ss.: načelstvo: predsednik Ivan Kamnik, podpredsednik Alojz Vahtar, tajnik Jurij Arh in odbornika Franc Pliberšek in Anton Verden. Širši odbor: Filip Mlinar, Anton Ravšer, Franc Hočnik, Avgust Jopp, Ivan Saleznik, Franc Dolinšek, Jernej Ajdišek in Ludoviko Leopold; nadzorstvo: Florjan Majdič, Alojz Tanšek, Franc Košak in Miklavčič Alojz.

Pri peti točki poda s. Fr. Uratnik izčrpno poročilo o položaju delavske socijalne zaščite v državi, osobito kar se tiče vprašanja starostnega zavarovanja rudarskega delavstva, katero vzame kongres z odobravanjem na znanje.

Pri zadnji točki poroča tajnik s. J. Arh obširno o delovanju Zveze prošle poslovne dobe in navaja naloge, ki jih bo morala v bodoče Zveza izvršiti, da se omogoči rudarskemu delavstvu njegov socijalno-gospodarski napredek, ki je nujno potreben, da se zasigura slehernemu rudarju možnost do prave eksistenčne sposobnosti.

Ugotavlja, da je Zveza tudi v prošlosti vršila svojo dolžnost v tem oziru, kar je dokaz to, da je niso mogle zrušiti v pretekli poslovni dobi nobene temne sile, ki so si zadale nalogo, ne borbo proti izkoriščajočemu kapitalu, temveč razbitje Zveze. A vse ni nič pomagalo. Zveza je šla odločno svojo razredno pot naprej in rudarji so začeli uvidevati, da ni njih rešitev mogoča v kričavosti revolucijonarnih fraz, temveč le v vztrajnem pozitivnem delu. To dejstvo se izraža v tem, da se članstvo Zveze stalno dviga, kar je bilo razvidno iz poročila uprave, da se je isto dvignilo napram prošlemu letu za nad 200 novih članov.

Nato se je vnela debata, v katero so posegli razni sodrugi, in po končanju katere je zaključil sodrug predsednik lepo uspeli kongres s pozdravom in pozivom navzočih: na delo za razvoj Zveze rudarjev Jugoslavije.

Črna.

Podpisani se tem potom najprisrčneje zahvaljujem **vsem** delavcem obrata Igerčevo, ki so mi v času moje še trajajoče bolezni priskočili na pomoč, za nabrani znesek 238 Din 50 para. Vsem sodrugom iskrena hvala. **Repanšek Filip.**

Podpisani se tem potom najprisrčneje zahvaljujem delavcem obrata Igerčevo, kakor tudi delavcem Žične železnice za nabrani znesek 253 Din 90 para v času moje bolezni. **Repolus Karl.**

SPLOŠNA DELAVSKA ZVEZA.

Ruše.

Dne 14. aprila se je vršil občni zbor Spl. del. zveze, podr. Ruše, razmeroma dobro obiskan v gostilni g. Knupleža. Občni zbor je vodil s. Žižek, zapisnik s. Repolusk. K 1. točki dnevnega reda so poročali predsednik s. Golob, tajnik s. Strnad in blagajnik s. Kupčič. Iz predsednikovega poročila je bilo razvidno, da se je članstvo sicer držalo trdno svoje matice, da so bile akcije organizacije deloma uspešne, vendar bi lahko mnogo več dosegli, če bi bila zavest članstva večja in število organiziranih višje. Tajnik s. Strnad je v začetku svojega poročila opozoril na izrednost tega občnega zbora, s katerim je zvezana naša desetletnica obstoja strokovne organizacije v Rušah ter toplo pozdravil one sodruge, ki so skozi deset let stali kot skale med skalami, zahvaljujoč se jim za njih nesebično delo, ki so neprekinjeno stali na braniku delavskih pravic v času najhujših razkolov, v času najtežjih mezdnih gibanj in znali voditi organizacijo, ki beleži v svoji preteklosti mnogo pridobitev v korist vsega našega delavstva. V nadaljnem poročilu je bilo razvidno, da šteje podružnica 147 rednih članov, v preteklem letu jih je pristopilo 98, s članstvom je prenehalo 12 članov. Zborovanja so se vršila: dva javna shoda, 5 sestankov, 10 odborovih sej, 21 važnejših konferenc, znatno pa smo morali omejiti naše javno gibanje po novonastalem državnem redu; prejeli smo 100 dopisov in okrožnic, med prvimi je centrala v Zagrebu (39), obl. odb. S. D. Z. J. v Ljubljani 33, Strokovna komisija 6, Delavska zbornica 11, od raznih 11. Odposlali smo skupaj 57 pisem, in sicer na centralo 15, obl. odb. S. D. Z. J. v Ljubljano 15, Delavski zbornici 10, oblasti 6, raznim 11. Udeležili smo se kongresa Orsa v Zagrebu po dveh delegatih, sej oblastnega odbora S. D. Z. J. v Ljubljani po svojem članu dvakrat. Iz vsega tega je razvidno, da je bilo tajništvo vse leto dovolj zaposleno. Prav polno sliko o blagajniških poslih je podal blagajnik s. Kupčič. Podružnica je imela v preteklem letu 19.426.50 Din skupnega prometa. Centrali je poslala 14.565 Din, za list »Delavec« je izdala 506 dinarjev, na podporah, za poštnino, potovanja 4861.50 Din.

Pripravljalnemu odboru za delavski dom je izdala 5000 Din na podlagi sklepa lanskega občnega zbora kot temeljno glavnico. Nato je občni zbor na predlog s. Žižka podal odboru razrešnico. K drugi točki je poročal s. Haramina o centralnem vodstvu. K 3. točki je poročal s. Strnad za člana obl. odb. S. D. Z. J. o delih, ki jih je isti reševal na svojih plenarnih sejah. K 4. točki se je izvolil novi odbor. Za predsednika je bil izvoljen s. Strnad, za podpredsednika s. Razgon, za tajnika s. Golob Franc, nam. s. Urabič H., za blagajnika s. Kupčič J., nam. s. Macarol. Kontrola: ss. Žižek Franc in Pristovnik L.; v odbor: s. Žunko Rudolf. Ker pa sodrug Strnad iz tehtnih razlogov odlaga predsedniško mesto, vodi predsedniške posle s. Razgon Alfred. K 5. točki se je razvila daljša debata za uvedbo obratnega podpornega fonda. Sklenjeno je bilo, da novi odbor delo za uvedbo istega nadaljuje, nakar je predsednik zaključil dobro uspeli občni zbor z vzklikom: Živela naša razredna organizacija, da bi bila do drugega občnega zbora tem silnejša in jačja!

Podružnica usnjarskih delavcev Ptuj.

Občni zbor, ki se je vršil dne 25. aprila, je uspešno potekel. Bil je pa tudi skrajni čas, da podružnico poživimo, ker razmere, ki vladajo v tovarni »Petovija«, so neznosne in je resno treba razmišljati, kako jih izboljšati. Občnega zbora, katerega je vodil s. Prašiček, se je udeležil tudi tajnik Jakomin iz Ljubljane, kateri je v izbranih besedah obrazložil pomen strokovne organizacije, težke razmere delavstva vobče ter vzroke teh razmer in pot, kako iz te mizerije priti k dostojnemu, človeka vrednemu življenju.

Po podanih poročilih funkcijonarjev se je izvolil naslednji odbor: predsednik Völtner Franc, podpredsednik Verbnjak Jakob, tajnik Prašiček Alojz, blagajnik Ris Franc. Odborniki: Adam Anton, Vegan Franc, Mursec Alojz in Pencinger Franc. Nadzorstvo: Tkalec Štefan in Hagour Anton.

Naslednji dan 26. aprila pa se je vršil shod delavstva »Petovije«, kateri je bil dobro obiskan. O položaju in boju delavstva za svoj obstoj je poročal Jakomin, kateri je žel živahno odobravanje. O posebnih razmerah v »Petoviji« pa je s. Mar na karakterističen način izrekel svojo sodbo ter pokazal na glavne nedostatke.

Kazni, ki so za vsako malenkost visoko odmerjene, zbira podjetje v poseben fond, katerega potem sem in tja v obliki podpore nakaže kakšnemu revežu. Zahteva delavstva je, da se kazni odpravi, ter da se v tovarni ustanovi fond za ostarele in onemogle delavce. V tak fond bi delavstvo rado (namesto kazni) redno plačevalo gotov del od svoje plače, razumljivo pa je, da bi bila tudi dolžnost podjetja, da v tak fond prispeva enak del (če ne večji) kakor delavstvo.

Gotovi inozemski zaposlenci, ki so pod krinko »posebne kvalificiranosti« (ki jih baje pri nas primanjkuje) zaposleni v podjetju, menda zato, da šikanirajo naše domače delavce, se opozarjajo, naj se preveč ne eksponirajo, ker lahko pride čas, ko jim bo še žal.

Delavstvo je soglasno napravilo sklep, da se bode organiziralo ter za pošteno delo zahtevalo pošteno plačo in red ter človeško postopanje z njimi.

Mi jim želimo, da to uspešno napravijo, ker čas je že! Torej na delo!

Iz podružnice v Kranju.

Odbor naše podružnice v Kranju, pod vodstvom sodruga Franc Krča, razvija živahno delovanje. Pogosti sestanki, stalna agitacija za pridobivanje članov, izdelava predlogov za delavne rede, kolektivne pogodbe ter zanimanje za težave in potrebe delavstva po tovarnah kaže, da odbor svojo nalogo razume in da uspehi tudi ne bodo izostali. V tovarni »Vulkan« se je na zahtevo delavstva, ki je organizirano, že doseglo, da se uveljavi v tem podjetju delavni red. Treba pa bode tudi kolektivne pogodbe in se tozadevni predlogi že sestavljajo. Ker je delavstvo v tem podjetju po večini organizirano, si bode polagamo uredilo svoje razmere. Slabše pa je po drugih tekstilnih podjetjih. V »Indeks«-predilnici je način ravnanja z delavci skrajno slab. Ko naš delavec in delavka vidi, da je pri sramotno nizki plači izpostavljen še šikaniranju inozemskih preddelavcev i. t. d., razumemo njihov odpor. **Iz tega podjetja dobivamo vedno številne pritožbe in pozivamo tem potom ponovno »Inspekcijo dela«, naj ta obrat kontrolira in opozori podjetje na zakonite predpise.** O raznih naravnost zgražanja vrednih početjih posameznih mojstrov, ki morajo radi tega izginiti iz podjetja, bomo za danes prizanesli. Če se pa ničesar ne ukrene, jih bodemo prihodnjič javno ožigosali.

Sklep delavcev te tovarne je, da se bodo organizirali, kar pozdravljamo. Edino z organizacijo vam bo mogoče izvojevati to, da se vas bo smatralo za ljudi in tudi temu primerno z vami ravnalo. Zato pa mora vsak delavec in delavka postati takoj član strokovne organizacije. Zganite se!

Podružnica Moste.

Pri naši podružnici se je vršil dne 26. aprila članski sestanek, ki je bil jako dobro obiskan. Vsled odsotnosti predsednika sodr. Mehle-ta in centralnega tajnika Jakomina, je vodil sestanek s. Jančič, kateri je tudi v osnovanem govoru podal poročilo o tekočih poslih organizacije. Razpravljalo se je tudi o praznovanju 1. maja. Ker se je od strani oblasti vsaka proslava prepovedala, je delavstvo sklenilo poslati k vodstvu podjetja obratne zaupnike, ki naj izposlujejo, da bode delo na omenjeni praznik počivalo. Če se pa ne bo moglo izposlovati pri vodstvu pristanka, da se na 1. maj ne dela, se delavstvo opozarja, naj na svojo pest ničesar ne podvzame, ker bi v tem slučaju organizacija in zaupniki ne mogli prevzeti nikake odgovornosti.

Dalje se je razpravljalo o mezdnem gibanju, v katerem se delavstvo kemične tovarne nahaja ter so se za vse eventualnosti napravili potrebni zaključki.

Dalje se je poročalo o nabavi premoga za delavstvo in o obstoječi »Delavski pomožni blagajni« v podjetju, ki je vsled zadnje epidemične bolezni postala pasivna. Treba bo v tem oziru misliti na zvišanje prispevka, oziroma na izpremembo pravilnika za dajatve.

Sodr. Jančič naglaša potrebo, da se naj redno vrše odborove seje in redni mesečni članski sestanki in poziva člane, da se jih vedno udeleže v tako polnem številu ter zaključi zborovanje.

Delavstvo Kemične tovarne v Mostah se nahaja v mezdnem gibanju. Ker jim je vodstvo podjetja že dalje časa obljubovalo, da se jim mezde izboljšajo, se je sestavil predlog za kolektivno pogodbo, s katero se predlaga ureditev mezd ter ostalih odnosov med podjetjem in delavstvom. Predlog za kolektivno pogodbo se je podjetju predložil 8. aprila. Dne 25. aprila pa je vodstvo podjetja sporočilo svoje odklonilno stališče, ki ga je motiviralo s tem, da je iz načelnega stališča proti sklenitvi kolektivne pogodbe ter da polaga na individualne (osebne) dogovore večjo vrednost (za katerega?, opom. uredništva) nego na šablonsko rabo kolektivne zaveze (pogodbe). Dalje navaja odgovor, da je bilo delavstvo vedno zadovoljno in da je večina delavstva v podjetju zaposlena že nad 20 let. Delavstvo je tak odgovor naravnost presenetil. Da je podjetje izjavilo, da odklanja povišek plač (kar tu ni slučaj), bi že še razumeli. Da pa načelno odklanja kolektivno pogodbo v času, ko marsikatero podjetje sklenitev kolektivnih pogodb samo forsira, nam je docela nerazumljivo. Ker je zadeva v teku in s tem, da nam je podjetje sporočilo svoje stališče, še ni stvar likvidirana, bomo o nadaljnem poteku tega mezdnega gibanja naknadno poročali.

Uspehi delavskih zastopnikov.

(Konec.)

§ 7.

Vajenci.

1. Za vajence veljajo v splošnem zakonita **določila.**

2. Pri sprejemu vajencev se imajo v prvi vrsti upoštevati otroci ponesrečenega ali umrlega delavca, ki je bil zaposlen pri mestni občini.

3. Starost vajenca mora znašati vsaj 14 let.

4. Novo izučeni delavci ostanejo najmanj pol leta po dovršeni učni dobi v službi mestne občine. Mestna občina plača vse takse in trpi vse druge izdatke, ki bi nastali iz sklenitve učnega razmerja.

Podjetje je dolžno nuditi vsakemu učencu, da se izuči v svoji stroki popolnoma.

§ 8.

Stanovski izkazi delavstva.

Vsak vodja mestnega podjetja ali urada, ki zaposluje delavce, vodi o vseh pri dotičnem uradu oziroma podjetju za stalno delo zaposlenih delavcih stanovski izkaz.

Ta stanovski izkaz mora vsebovati vsaj:
1. Delavčevo ime in priimek.
2. Rojstno leto in dan.
3. Domovinstvo.
4. Ime žene in otrok in njih rojstne podatke.
5. Dan vstopa v službo.
6. Dočelitev.
7. Usposobljenost.

Vsako spremembo stanovanja in vsako spremembo v družinskih razmerah mora delavec javiti vodstvu podjetja, v katerem je zaposlen.

§ 9.

Obratni zaupniki.

V kolikor še niso bile izvedene volitve obratnih zaupnikov pri mestni občini, se morajo iste v vseh obratih izvršiti po zak. predpisih in v zak. terminu. Izvoljeni obratni zaupniki vršijo svoje dolžnosti, v kolikor niso v teh določilih še posebej določene v smislu pravilnika o obratnih zaupnikih.

§ 10.

Obratne strokovne organizacije.

Delavstvu je na prosto dano, da se organizira v obratnih strokovnih organizacijah. Take v obratih obstoječe strokovne organizacije v obratu zaposlenega delavstva volijo po čistem proporčnem sistemu iz svoje srede predstavnike delavstva dotičnega obrata.

Ti predstavniki strokovnih organizacij obrata vršijo funkcije obratnih zaupnikov dotičnega obrata, če bi teh iz kakegakoli razloga ne bilo.

Ti predstavniki obratnih strokovnih organizacij bodo sklepali z mestno občino po obratih po teh določilih predvidene kolektivne pogodbe in jih dogovorno tudi spreminjali in dogovorno tolmačili.

§ 11.

Plače in naturalni prejemki.

a) **Plače:**

Kot najnižja mezda za delavce, ki jih je smatrati po § 1. točka 1. teh določil za kvalificirane, se določi Din 7 na uro.

Za delavce, ki jih je smatrati kot kvalificirane pomožne delavce (§ 1. točka 2), se določi Din 6 na uro.

Za vse ostale delavce po Din 4 na uro.

Ta minimalna mezda velja za današnje neizpremenjene gospodarske prilike.

Kolektivne pogodbe naj predvidevajo, da imajo delavci, ki so pri mestni občini stalno zaposleni in od obratnega vodstva oz. urada, pri katerem so zaposleni, dobro kvalificirani, pravico do avtomatičnih povišanj svoje mezde.

Minimum teh avtomatičnih povišanj mezd mora znašati po 5 letih stalne službe najmanje 5 odstot., po 10 letih pa 10 odstot. povišanja začetne plače v dotični kategoriji. (Člen 1.)

b) **Naturalni prejemki:**

1. Vsi v členu 1 našteti delavci, ki vrše službo pri strojih, vodovodih, plinarnah, avtogaraži, električnemu podjetju, in obče pri delu, ki zahteva površno obleko, imajo pravo za dve površni obleki letno.

Tistim delavcem pa, ki morajo imeti po sklepu občinskega sveta posebno službeno obleko, mora to obleko nabaviti občina.

2. V obratih zaposlenim delavcem in delavkam da obrat na razpolago v uporabo mesečno po 2 brisači ter ¼ kg mila.

3. Delavcem, ki so stalno zaposleni pri mestni občini mariborski, nabavi ista na njihovo prošnjo po možnosti vsako leto do 1500 kg premoga po lastni režijski ceni.

§ 12.

Spori.

Spori med obratnim vodstvom in delavstvom se naj rešujejo po dogovorih med mestno občino oziroma obratnim vodstvom in predstavniki strokovnih organizacij dotičnega obrata.

§ 13.

Zaključna določila.

1. Na osnovi teh splošnih določil se bodo sklepale med mestno občino in predstavniki obratnih strokovnih organizacij v obratih posebne kolektivne pogodbe.

2. Že pridobljenih pravic se nobenemu mestnemu delavcu s temi določili ne sme kratiti.

3. Delavci, ki so se izučili kakega rokodelstva, se smejo zaposliti predhodno tudi pri drugem delu, ki odgovarja njihovemu poklicu.

4. Profesijonisti se smejo v slučaju potrebe zaposliti tudi pri drugem, kakor poklicnem delu, če so za to delo sposobni in telesno zmožni, ne da bi se jim zmanjšal njihov zaslužek.

5. Ako se je delavec ponesrečil v obratu ter vsled nezgode ni več sposoben opravljati svoje prejšnje službe in ga mestna občina zaposluje pri drugem delu, ne sme biti pri svojih dohodkih, v katere se ima všteti tudi dohodke, pripadajoče mu vsled nezgode, prikrajšan.

6. Akordno delo naj se v splošnem odpravi in naj bo omejeno na najmanjše slučaje.

7. V službeno dobo se všteje ves v mestni službi po doseženi stalnosti doslužen čas brez ozira na event. prekinitev.

8. Delavci imajo prednašati svoje prošnje in pritožbe v službenih in službeno razmerje zadevajočih stvareh le službenim potom, to je po svojem neposrednem predstojniku.

LESNI DELAVCI.

Sodrug Peter Knaus.

V petek, dne 18. aprila popoldne smo spremili k večnemu počitku našega zvestega in agilnega člana Petra Knausa.

Rana, ki mu jo je zadala svetovna vojna, se ni več zacelila.

Dolgih pet let si pretrpel po raznih zavetiščih in kljub vsemu odporu si podlegel. Bil si zvest svoji organizaciji, ter si to tudi pokazal v dejanju, ko si bil v odboru.

Pogreba se je udeležilo društvo ljubljanskih mizarjev z društvenim vencem na čelu. Bil si v najlepši moški dobi — v starosti 34 let.

Sodrugi! Naše vrste se krčijo, najboljši naši sodrugi podlegajo. Sodrug Knaus nam je dal pogum, da vztrajamo v borbi! Zato mu naj bo zemljica lahka! N. B.

ŽIVILCI.

Izlet Zveze živilskih delavcev.

Da se delavstvo enega in drugega kraja bolje med seboj seznani, se prirejajo izleti. Tako priredi letos, dne 8. in 9. junija t. l., mariborska zveza živilskih delavcev, oziroma sekcija mariborskih pekovskih pomočnikov svoj izlet v Ljubljano.

Ob tej priliki priredi centrala Zveze živilskih delavcev v Ljubljani v dvorani Delavske zbornice 8. junija t. l. ob 8. uri zvečer pevski koncert z izbranimi pevskimi točkami. Nastopi pevski odsek pekovskih pomočnikov iz Maribora in pevski odsek pekovskih in mesarskih pomočnikov iz Ljubljane.

V nedeljo dopoldan si ogledajo izletniki Ljubljano. Popoldne ob 3. uri pa je vrtna veselica v hotelu »Tivoli«, kjer igra delavska godba »Zarja« ter je poleg drugih zabav tudi srečolov z lepimi dobitki.

Mi, ljubljanski delavci, pozdravljamo mariborske sodruge, ki polete 8. in 9. junija k nam, v našo sredo ter jim pripravimo v soboto ob pol 6. uri sprejem na glavnem kolodvoru.

Peki.

Razmere v naši stroki so z vsakim dnevom slabše. Plače se znižujejo, delovni čas nima mere, koši na pomočniških hrbtih se množe itd. Kdo je kriv temu? Mojstri? Ne! **Mi pomočniki sami!** Seveda ne vsi; res je, da imamo precej zavednih sodrugov, ki so pa v borbi z delodajalci in z neorganiziranimi pomočniki brez moči. Kako naj si obdržimo pri današnjem položaju osemurnik vsaj kot zakon pisan na papirju, če imaš nebroj pekovskih pomočnikov, ki sprašujejo g. mojstra, češ, gospod, ako rabite preje pecivo ali če je treba preje začeti, pa pridem preje na delo, in se tudi res vidi pomočnike ob 7. uri zvečer že pri delu, katero zapuste šele drugi dan za kosilo. Za organizacijo se tak delavec seveda ne zmeni, ker se čuti z mojstrom oženjenega, a ne pomisli pri tem, da bo prišel čas, ko ga bo mojster kot obrabljen stroj brez usmiljenja pognal na cesto. Čas je, sodrugi, da se neha medsebojno hinavsko sovraštvo in si skušamo mi skupno in složno pomagati tako, kot si pomagajo med seboj naši delodajalci.

Ministrstvo socijalne politike bo v najkrajšem času izdalo novo uredbo o delov. času; s to uredbo pa naša stroka ne bo več spadala v težko kategorijo kot je bila do sedaj in s tem izgubimo zakonit osemurnik. Na podlagi uredbe ministrstva socijalne politike bodo izdali Veliki župani svoje oblastne uredbe, pri katerih bi morali mi aktivno sodelovati. Opozarjamo vse naše podružnice in vse posamezne pekovske pomočnike, da se že sedaj prično pripravljati in zbirati materijal, ako hočemo, da ne bodo uredbe zgledale tako, kot si jih želijo delodajalci. Vse kolege izven organizacije ponovno pozivamo, da storijo svojo dolžnost in stopijo vsi do zadnjega v vrsto zavednih kolegov, da si močni in složni branimo svoje pravice.

Peki — Ljubljana.

Pevski odsek podružnice pekov v Ljubljani priredi v nedeljo, dne 12. t. m., pešizlet v Podutik in vabimo vse ljubljanske pomočnike, da se z družinami istega udeleže. Pridite vsi, da se skupno pozabavamo in da vam mi peki-pevci zapojemo par pesmi in s tem dokažemo, da vztrajnost rodi uspehe. Zbirališče ob pol 2. uri popoldne pred palačo Delavske zbornice, Miklošičeva cesta.

Mesarji — Ljubljana.

Nam mesarjem žal ni mogoče, da bi se posvetili izobrazbi skupno z ostalim delavstvom, ker si še nismo znali priboriti vsaj 12-urnega delavnika. Zato smo si vpostavili svoj pevski odsek in vabimo vse mesarske pomočnike, kateri imajo veselje do petja, da se takoj prijavijo odsekovemu odboru.

OBLAČILNI DELAVCI.

Celje.

V nedeljo, dne 14. aprila 1929, se je vršil občni zbor celjske podružnice oblačilnih delavcev. Izvolil se je sledeči odbor: predsednik Franc Lapornik, namestnik Andrej Koritnik, tajnik Rajko Košar, namestnik Ludvik Juk, blagajnik Alojz Lednik, namestnik Franc Štiel; odborniki: Ivan Jevšek, Ludvik Slavej in Rado Jovanovič; kontrola Ivan Kranjc in Joško Kufnar.

Naloga novega odbora je, da gre na delo in organizira vse krojaške pomočnike v Celju. Težki časi prihajajo za delavca in potrebna je vedna pripravljenost v močni strokovni organizaciji, katera edina je v stanu odbiti vse napade reakcijonarnih gospodarskih organizacij. Naši mojstri so dobro organizirani in kadar jih kliče njih organizacija, so do zadnjega vsi na mestu in nikdar nobenega ne manjka. Zato je potrebno, da jih pomočniki posnemajo. Kadar Vas pokliče odbor na sestanek in v organizacijo, odzovite se vsi, ker le potem bo lahko odbor delal v splošno korist vseh kroških pomočnikov Celja.

Na delo torej!

Maribor.

Redni občni zbor podružnice oblačilnih delavcev v Mariboru se je vršil v soboto, dne 13. aprila 1929, ob 8. uri zvečer. To pot ob precej pičli udeležbi. Mariborski krojači, ki so po navadi zvesto stali organizaciji ob strani ob vsaki priliki, so to pot odrekli. Ne pomislijo, da imajo naši mojstri bič že spleten in da bodo ob prvi priliki neusmiljeno udrihali po hrbtih tistih malkontentov, ki se ne zavedajo položaja, v katerem se nahajajo. Zato naj bo to prvi in zadnji opomin na tiste, kateri so se absentirali, in za one, kateri še niso pri organizaciji. Na občnem zboru so se podala izčrpna poročila o delovanju odbora v pretečenem letu. Likvidacija tovarne »Maros« je podružnico nekoliko zmanjšala, ker so tam zaposleni pomočniki odšli iz Maribora, iskat si drugam vsakdanjega kruha. Položaj mariborskih krojaških pomočnikov je skrajno slab. Veliko pomanjkanje dela na eni strani in ogromna nadprodukcija delovnih moči na drugi strani nam kažeta velikanski prepad, katerega pomočniki ne vedo premostiti. Mojstri pa pri tem pomanjkanju dela najraje zaposlujejo vajence, kateri jim garajo po 10 in 14 ur dnevno brezplačno, v zahvalo jih pa niti ne prijavijo v bolniško blagajno, ter jih v slučaju bolezni zdravijo sami s psovkami. Pri mojstrih se je tudi razpasla navada, da vajenca pri sprejemu v učenje niti ne prijavijo v zadrugo po več mesecev z izgovorom, da so na poskušnji, ter tako vajencem umetno podaljšajo učno dobo. Potrebno je, da zadruga skliče enkrat svoj pomočniški zbor, poda pomočnikom poročilo o stanju v naši stroki in da se z gospodi mojstri pogovorimo iz oči v oči, kar nam teži srce in tega je na naši strani precej. Opaža se tudi, da v posameznih delavnicah med pomočniki ni tiste sloge, katera bi morala vladati, in da se nekateri pomočniki, kateri so mojstru bolj k srcu prirastli, ne obnašajo kolegijalno napram svojim kolegom. To ne škoduje samo tistim pomočnikom v tisti delavnici, temveč splošnosti in s tem se začenja navadno kršiti težko izvojevano kolektivno pogodbo. Prizadeti naj svoje napake popravijo, da v bodoče ne bo več takih pritožb. Izvolil se je novi odbor s s. Ivan Beletom na čelu, kateri je prevzel težko in odgovornosti polno funkcijo, ter jo bo izvrševal, kolikor bo v njegovi moči, vestno v splošen dobrobit članov in upa na uspeh, seveda le v tem slučaju, ako ga bo podpiralo celokupno članstvo. Na delo za organizacijo! Noben krojaški pomočnik ne sme biti izven organizacije, to naj bo parola vseh zaupnikov.

Mezdni spor pri Oficirski nabavljalni zadrugi v Beogradu je končan.

Iz Beograda nam poročajo, da je spor med upravo Oficirske nabavljalne zadruge in pomočniki za enkrat likvidiran. Uprava je po daljših pogajanjih z Ujedinjenim Savezom Šivačko Odjelnih Radnika-ca Jugoslavije izjavila, da zaenkrat ne misli znižati plač. Pomočniki, 80 po številu, so kompaktno stali za organizacijo ter bili pripravljeni boriti se za svojo tarifo.

NATAKARJI.

Naša dolžnost in naša naloga.

Kakor je stal človek v minulih časih slaboten, tako stoje danes vsi hotelski, kavarniški in gostilniški uslužbenci. Zavedajte se, da si sami in neorganizirani ne morete izboljšati vašega socijalnega položaja, ki je najslabši izmed vsega delavstva v naši državi. Vi ne poznate 8-urnika, pač pa poznate samo nočno delo. Vso to nezakonitost zakon o zaščiti delavcev odpravlja, ali če se sami ne zganete, zakon sam vas ne bo rešil. Zato se organizirajte vsi v organizacijo hotelskih, natakarskih in gostilniških uslužbencev, ker le z njo si uredite zboljšanje. Za ročnega in tudi za duševnega delavca pomeni organizacija vse. Brez strokovne organizacije ni mogoč napredek. Zato vsi tisti natakarji, hotelski, kavarniški in gostilniški uslužbenci, ki imate smisla za organizacijo, pristopite takoj v svojo strokovno organizacijo, da pridemo čimprej do naših pravic. Največji pomen ima naša strokovna organizacija za dosego socijalne pravice in reševanje današnjih zapletenih socijalnih problemov. V njej je rešitev raznih nasprotstev našega gospodarskega vprašanja in življenja. Največje gorje, ki ga preživljamo mi, je to, da mora 70 odstotkov tovarišev in tovarišic, živeti jako slabo, ker nekateri gospodje plačilni žanjejo samo zase. Zato bi se moglo že davno vpeljati takozvani »kellnersystem« (reviv), tako, da vsak, ki dela in streže gosta, pride do svojega zaslužka. Kajti tako kakor je sedaj, je nesmisel. Saj imamo tudi mi mali pravico za pošteno življenje in naše delo se naj nam plača! —k.

Dragi sodrugi.

Akcija, ki jo je prevzel naš pripravljalni odbor za ustanovitev naše strokovne organizacije hotelskih, kavarniških in gostilniških uslužbencev, je bila uspešna. Organizacija stoji in živi. Zanimanje natakarjev, hotelskih, kavarniških in gostilniških uslužbencev za naše gibanje raste z vsakim dnem. Čudno se nam zdi, da je iz province za našo organizacijo mnogo več zanimanja kakor v Ljubljani sami. Organizacija smatra za dolžnost, da povabi vse sodruge in sodružice naše stroke na sestanke in da jim naši zaupniki razložijo pomen naše strokovne organizacije, da jih s tem pridobimo in privedemo v našo strokovno organizacijo. Dragi sodrugi in sodružice, v vašem lastnem interesu vas vabimo, da se zanimate resno za vaše interese. Neorganiziranost je vaša poguba. Zato vsi natakarji in hotelski, kavarniški ter gostilniški uslužbenci, v enotno borbeno strokovno organizacijo. Danes bije ura že 12. —k.

Kongres „Svobode"

se vrši v nedeljo, dne 12. maja v Ljubljani v dvorani Delavske zbornice na Miklošičevi cesti. Kongres bo obravnaval zelo važna vprašanja proletarskega izobraževalnega dela. V zadnjem letu je centrala »Svobode« delala na tem, da postane »Svoboda« splošno prinana marksistična kulturna organizacija, ki naj goji vse panoge duševne in telesne kulture. Kongresa se bo udeležil tudi s. dr. Julius Deutsch iz Dunaja kot predstavnik delavske sportne internacijonale, v kateri je »Svoboda« včlanjena. V nedeljo popoldne bo na igrišču »Ilirije« nogometna tekma med športnim klubom ljubljanske »Svobode« in avstrijskimi nogometaši. Polovična vožnja je dovoljena.

*

Za kongres „Svobode"

je dovoljena polovična vožnja. UPRIZORITEV drame »RUŠILCI STROJEV« na predvečer kongresa, t. j. 11. maja, NI DOVOLJENA. Dovoljen je občni zbor sam v nedeljo, dne 12. t. m., in NOGOMETNA TEKMA MED LJUBLJANSKIM S. K. »SVOBODO« in AVSTRIJSKIMI SPORTNIKI. Tekma se vrši ob 3. URI POPOLDNE NA IGRIŠČU »ILIRIJE«. Pred tekmo igra godba »Zarja«. Sodrugi iz bližnjih krajev Ljubljane naj posetijo to tekmo v čim večjem številu in s tem pozdravijo avstrijske goste.

Razno.

S. K. »Svoboda«, Ljubljana : Villacher Athletik Sportklub, Villach.

Ob proslavi 10-letnice »Svobode« v Ljubljani odigra S. K. »Svoboda« v Ljubljani revanžno tekmo s sodrugi iz Avstrije. Ljubljanske sodruge delegate, ki bodo prišli k proslavi desetletnice iz raznih krajev naše države, prosimo, da se navedene tekme udeleže in tako pokažejo razumevanje za delavske sportne organizacije, posnemajoč sodruge iz Avstrije, Nemčije, Belgije itd. K proslavi pride kot zastopnik avstrijskih športnih in kulturnih organizacij sodrug dr. Deutsch iz Dunaja, ki bo v imenu teh organizacij pozdravil športnike na zelenem polju.

Pokažimo, da je tudi pri nas nekaj razumevanja za delavski šport in se udeležimo zgoraj navedene tekme, ki se vrši na igrišču Ilirije v nedeljo, dne 10. maja ob 15. uri.

Pred tekmo bo na igrišču koncertirala delavska godba »Zarja«.

Naznanjam, da sem prevzela gostilno

Koroški dom

na Poljanski cesti štev. 11. Poskrbljeno je za dobro pijačo in izvrstno kuhinjo. Abonenti se sprejmejo na domačo hrano.

Za obilen obisk se priporoča

A. Pertot.

Ako hočete sigurni biti, da Vas po vinu ne bo glava bolela, **pijte vino iz restavracije**

Hotela „Miklič"

nasproti glavnega kolodvora.

Novost.

Zdaj gremo! Kam pa?

V novo otvorjeno **turško orijentalno kavarno**

„Ljubljanski dvor"

ki je otvorjena vsak večer do 12. ure ponoči. Tam so vsakemu na razpolago razniči, čevabčiči in druge dobre in okusne stvari.

Za obilen obisk se priporoča

Ivan Jonozovič.

Kovinarji na Teznu in Mariboru.

Tajništvo posluje na Ruški cesti štev. 5 vsako nedeljo od 9. do 12. ure dopoldne in vsako sredo od 18. do 20. ure zvečer. Člani dobe istotam vse informacije.

Naročujte si le Puch kolesa

ki so najboljša! Dobe se po solidni ceni in tudi na obroke le pri tvrdki

Ig. Vok, Ljubljana

Čavčarjeva ulica št. 7.

Posredovalnica za službe v Beogradu

Organizacija hiš. poslov Jugoslavije v Beogradu je osnovala svojo posredovalnico za službe. Vse one, ki žele stopiti v službi kot hišni posli v Beogradu, naj to javijo posredovalnici. Posredovanje se vrši brezplačno, samo za pismeni odgovor je potreba priložiti poštno znamko. Naslov: Organizacija Hišnih Poslov Jugoslavije, Beograd, Nemanjina 34 (II. nadstropje).

L. MIKUŠ, LJUBLJANA

M E S T N I T R G 1 5

Na malo! Dežniki Na veliko!

U S T A N O V L J E N O 1 8 3 9

Naznanilo.

Cenjenemu občinstvu in vsem mojim odjemalcem vljudno naznanjam, da sem **otvoril dne 10. aprila na »Cankarjevem nabrežju« 5 (prej Ribja ul.) moderno in higijenično urejeni**

vinotoč in delikatesno trgovino

Točil bom samo izvrstna vina, ki so bila kot taka priznana na vinski razstavi in odlikovana z zlato kolajno. Razen tega so na razpolago razni likerji in desertna vina ter različna mrzla jedila.

Postrežba točna in solidne cene.

Za obilen obisk se priporoča

Brača Lassan.

Popolnoma zastonj

dobi vsak prvovrsten trielektronski aparat, ki sprejema skoro vse evrop. oddajne postaje, kdor kupi naš prvovrsten kvalitetni zvočnik, ki ga dajemo po zmernih cenah. Samo kratko dobo za vpeljavo. Garancija: Kdor ni zadovoljen, dobi denar nazaj. Ne zamenjati s konkurenčnimi ponudbami! Zahtevajte nemudoma in brezplačno slike in prospekte. Dobava sledi tekom 10 dni po naročilu.

Fa. Graeb, Berlin-Pankow, Talstrasse 1a.

Naznanilo.

Štefan Mencinger naznanja vsem svojim cenjenim gostom in odjemalcem, **da sem otvoril dne 1. aprila 1929** povsem higijenično in moderno urejene

nove gostilniške prostore

v lastni hiši **Kette-Murnova cesta 10** (prej Martinova cesta).

Kuhinja izborna, vina prvovrstna, sveže blago.

Točna postrežba, cene solidne.

Prepričajte se! Avtopostaja!

V imenu Strokovne komisije kot oblastnega odbora Z. D. S. Z. J. izdaja in urejuje ter za tiskarno odgovarja Josip Ošlak v Mariboru. Tisk Ljudske tiskarne v Mariboru.